

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli: 2024 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (1, 2, 3 ve 4. sınıflar) İncelenmesi

Türkiye Century Education Model: Review of 2024 Primary School Turkish Course Curriculum (1st, 2nd, 3rd and 4th grades)

 <https://doi.org/10.52105/temelegitim>

İbrahim Halil YURDAKAL¹

 <https://orcid.org/0000-0002-6333-5911>

Geliş Tarihi/Received: 09/07/2024 Kabul Tarihi/Accepted: 30/10/2024 Yayın Tarihi/Published: 15/09/2024

Öz: Ulusal ve uluslararası gelişmeler eğitim-öğretim faaliyetlerini de etkilemektedir. Özellikle bilgi birikiminin artması, teknolojik ve pedagojik gelişmeler beraberinde karar kılıcılarının öğretim programlarını da bu doğrultuda güncellemelerini zorunlu kılmaktadır. Nitekim son yıllarda hızlı bir gelişme gösteren teknoloji ve beraberinde hayatımıza giren yapay zekâ, sanal gerçeklik ve metaverse gibi olgular ideal insan profili de etkilemiştir. Bu gerekçeyle Millî Eğitim Bakanlığı değişen "ideal insan profilini" yetiştirebilmek için Nisan 2024 itibarı ile okul öncesi, ilkököl, ortaokul ve ortaöğretim öğretim programlarını güncellemiştir. Bu kapsamda güncellenen programlar taslak olarak kamuoyuna sunulmuş ve paydaşlardan geri bildirimler talep edilmiştir. Bu araştırmada da öncelikle taslak olarak kamuoyuna sunulan, Mayıs 2024'te onaylanan ve 2024-2025 eğitim öğretim döneminde ilkököl 1. sınıflarda uygulanacak olan 2024 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (2024 İTDP) incelenmiştir. Çalışma nitel desene uygun olarak yapılandırılmış olup doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonunda programın bir önceki programa göre sayfa sayısı bakımından kapsamlı olması, harf gruplarının değişim gerekçelerinin ikna edici olmaması, yaratıcı düşünme ve yaratıcı okuma gibi bilgi çağında bireylerin ihtiyaç duyduğu becerilerin programda çok kısıtlı bir şekilde yer alması ve açıklamalara yer verilmemesi, programların "eğitim" değil de "maarif" modeli şeklinde isimlendirilmesi gibi olumsuz görülen durumlara birlikte uygulama esaslarının net ve anlaşılır olması, kalem tutmaya ilişkin açıklama ve görsellere yer verilmesi, ölçme ve değerlendirmeye ilişkin örnek formların sunulması, ilk okuma ve yazmaya hazırlık sürecinde doğru nefes alıp verme çalışmaları ve el-göz koordinasyonu çalışmalarına yer verilmesi, öğrenme alanlarına ilişkin strateji, tür ya da yöntemlere ilişkin örnekler yer verilmesi gibi olumlu gelişmeler de göze çarpmaktadır. Birinci sınıflarda kullanılması öneriler forma sayılarının bir önceki programa göre iki kat artırılmasına ilişkin herhangi bir açıklama olmaması da programdaki olumsuz durumlara örnek olarak verilebilir.

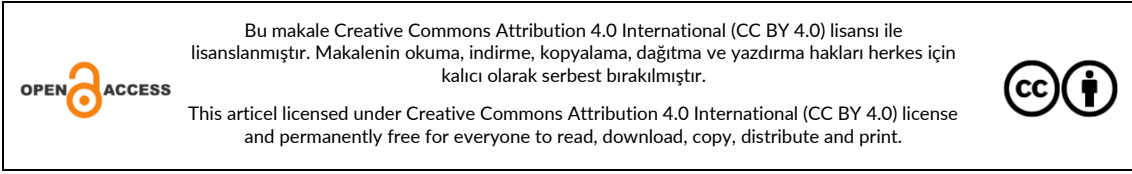
Anahtar Kelimeler: Öğretim Programları, Türkçe Öğretim Programı, Türkiye Yüz Yılı, Doküman İncelemesi

Abstract: National and international developments affect education and training activities. In particular, the increase in knowledge accumulation, technological and pedagogical developments necessitate decision-makers to update curriculums accordingly. Indeed, technology, which has shown rapid development in recent years, and phenomena such as artificial intelligence, virtual reality and metaverse that have entered our lives with it, have also affected the ideal human profile. For this reason, the Ministry of National Education has updated the preschool, primary school, secondary school and secondary school curriculum as of April 2024 in order to raise the changing "ideal human profile". In this context, the updated programs were presented to the public as a draft and feedback was requested from stakeholders. In this research, first of all, the 2024 Primary School Turkish Course Curriculum (2024 İTDP), which was presented to the public as a draft, approved in May 2024 and will be implemented in primary school 1st grades in the 2024-2025 academic year, was examined. The study was structured in accordance with the qualitative design and the document review method was used. As a result of the research, it is seen that the program is comprehensive in terms of the number of pages compared to the previous program, the reasons for the change of letter groups are not convincing, the skills that individuals need in the information age such as creative thinking and creative reading are included in the program in a very limited way and there is no explanation, the programs are named as "maarif model" instead of "education model", but positive developments such as the application principles are clear and understandable, explanations and visuals are included regarding holding a pencil, sample forms are presented regarding measurement and evaluation, correct breathing exercises and hand-eye coordination exercises are included in the preparation process for first reading and writing, examples are included regarding strategies, types or methods related to learning areas. The lack of any explanation regarding the fact that the number of forms recommended for use in first grades is doubled compared to the previous program can be given as an example of the negative situations in the program.

Keywords: Curriculums, Turkish Curriculum, Türkiye Hundred Years, Document Review

Atıf Bilgisi/To Cite This Article: Yurdakal, İ. H. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli: 2024 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (1, 2, 3 ve 4. sınıflar) İncelenmesi, *Temel Eğitim Dergisi (Journal of Primary Education)*, 24, 76-88.

¹ iyurdakal@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Denizli, Türkiye.

Türkiye Century Education Model: Examination of the 2024 Primary School Turkish Course Curriculum (Grades 1, 2, 3 and 4)

Extended Abstract

Introduction

An ideal Turkish course curriculum at the primary school level should focus on effectively developing students' language skills. The program should adopt a balanced approach, especially on the four basic language skills of listening, speaking, reading and writing. What is important here is not how the learning areas are classified, but how the learning areas are structured. As a matter of fact, in recent years, different curriculums have classified learning areas differently. While the Ministry of Education classified the learning areas as listening, speaking, reading, writing and visual literacy in the 2009 Primary School Turkish Course Curriculum (Grades 1-5), which was previously in force and prepared comprehensively in terms of content and explanations, in 2015 Turkish Lesson Curriculum (Grades 1-8), there is a triple classification as oral communication, reading and writing. Listening and speaking are also included under verbal communication. Finally, in 2019, in the Turkish Language Teaching Program (Primary and Secondary School 1st, 2nd, 3rd, 4th, 5th, 6th, 7th and 8th Grades), a four-fold learning area classification was made as listening, speaking, reading and writing. Although there are positive and negative criticisms about the curriculum, there is a lack of scientific study on this subject. In this context, this research aimed to examine the 2024 PSTCTP (Grades 1, 2, 3 and 4), one of the updated curriculum, from a scientific perspective.

Method

In the research, the primary school Turkish course curriculum (1st, 2nd, 3rd and 4th grades), which was presented to the public as a draft as of April 2024 and developed in accordance with the 2024 Turkey century education model, was discussed in different aspects. The study was structured in accordance with the qualitative design. The document analysis method was used in the research, and document analysis enables the analysis of documents produced within a certain period of time about a research problem, produced by different sources and at different intervals, based on a wide time period (Yıldırım & Şimşek, 2006). In the research, 2024 primary school Turkish course curricula (Grades 1, 2, 3 and 4), which were presented to the public as a draft, were examined. As a matter of fact, examining public and publicly available documents (such as curriculum) is suitable for the use of the document review method (Merriam, 2009). The purpose of document analysis is to extract meaning, create an understanding of the subject being studied, and enable the examination and interpretation of data (Corbin & Strauss, 2008). In this context, the aim of the research is to draw a general framework of the curriculum in question and analyze the program in different dimensions. The program was first discussed through the common text reflecting the general perspective of all curricula, and then the Turkish course curriculum was examined. Findings are presented item by item, taking into account ease of understanding/reading.

Findings, Discussion and Conclusion

In the research, 2024 PSTCTP, which was presented as a draft as of April 2024, was discussed. The program will be implemented gradually in the 2024-2025 academic year, starting from pre-school, primary school first, secondary school fifth and high school ninth grades. Although the program in question is similar to the 2019 Turkish course curriculum in general terms, it includes changes in the groups and places of letters, especially in teaching letters, writing of lowercase letters first and then capital letters, the statement that the group teachers' board should be employed in carrying out scientific activities outside the school, and information on the style of holding a pencil and sitting. It differs from the previous program in that it is included in more detail and includes examples of measurement and

evaluation forms. Moreover, it resembles the 2009 Turkish curriculum in that it is more detailed in scope. Although the program is generally well structured, problems such as the concepts used are discussed in different languages other than Turkish, the infographics in the common text are very complicated, and the scientific basis of the explanations and facts in the text are not cited as sources. In addition, problems such as changing letter orders and groups, especially in the teaching of letters, the reason for this change being similar to previous programs, and the fact that this arrangement may have a negative economic impact are important. When programs are thought of as always being on the road, a more qualified program can be created by making adjustments at regular intervals as a result of the feedback received during the process and its reflections in practice. Especially if the program is thick, it may cause reading problems. Curriculum changes periodically in parallel with national and international developments. These changes should eliminate errors or deficiencies in the previous curriculum. In this context, considering the studies conducted on the 2019, 2015 and 2009 Turkish teaching programs, it is important to examine whether the errors or criticisms in the literature have been corrected in the updated 2024 PSTLP.

1. Giriş

Bilgi çağı, özellikle evrensel değişimlerin devlet yapılarını ve devlet içerisinde yaşayan milletleri daha fazla etkilemesi ile diğer çağlardan ayrılmaktadır. Bilgi çağında teknolojinin baş döndüren gelişimi beraberinde tüm olguları etkilemektedir. Eğitim bağlamında bakılacak olursa son zamanlarda metaverse, yapay zekâ ve artırılmış gerçeklik gibi olgu / uygulamaların günlük hayatta kullanılması ve bunları hayatı kolaylaştırması sonucu eğitim sistemlerinin ya da modellerinin değişmesini zorunlu kılmıştır. Bu süreçte eğitim-öğretim faaliyetlerinin uygulanmasında bir yol gösterici konumunda bulunan öğretim programlarının değişimi de kaçınılmaz olmuştur. Nitekim Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) bu gelişmeleri de göz önüne alarak Nisan 2024 yılı itibarı ile Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli adı altında okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim programlarını güncelleştirilmiştir. Süreçte öncelikle taslak programlar kamuoyuna sunulmuş ve geri dönütler alınmıştır. Dönütler sonrası Mayıs 2024'te programlar onaylanmıştır. MEB (2024a, s. 3) maarif modelini "öğrenci profili, beceriler çerçevesi, erdem-değer-eylem modeli, sistem okuryazarlığı, alana ait bilgi kümeleri bileşenlerinden oluşan bütüncül bir model" şeklinde açıklamaktadır. Kısaca bu model ile evrensel gelişmeler ile milli unsurların bir potada eritilmesi hedeflenmiştir. Türkiye maarif modeli ile geliştirilen öğretim programlarının kamuoyuna sunulması beraberinde tartışmaları da doğurmuştur. Söz konusu tartışmalar, programın yakın zamanda kamuoyuna sunulması sebebi ile henüz tam bir çerçeveye oturtulamamıştır. Nitekim programın içeriğinden ziyade programı oluşturan yönetim erki ya da program geliştirme komisyonunun siyasal, inançsal ve kültürel boyutlarına odaklanması tartışmaları mantıksal zeminden koparmıştır.

Farklı zamanlarda farklı gerekçelerde farklı kademelerin öğretim programları MEB tarafından güncellenmektedir. Özellikle son yıllarda teknolojinin ve bilginin niteliğinin hızlı değişimi beraberinde öğretim programlarının da değişim sıklığını etkilemiştir. Öğretim programlarının değişme ya da güncellenme gerekçelerini ve gerekçelere ilişkin açıklamaları şu şekilde sıralayabiliriz;

Teknolojik ilerlemeler: Teknoloji hızla ilerlerken, öğrencilere uygun/gerek duyulan becerilerin kazandırılması için programın güncellenmesi gerekebilir. Bu kapsamda özellikle son yıllarda yapay zekanın gelişimi, eğitimde metaverse kullanımı, artırılmış ya da sanal gerçeklik gözlüklerinin eğitim-öğretim süreçlerine etkisi bu gerekçe ile değişimi anlamlı kılmaktadır. Nitekim Erol, Yurdakal & Tekin Karagöz'e (2023) göre artırılmış gerçeklik, sanal gerçeklik, yapay zekâ gibi teknolojik olguların gelişmesi sonucunda "metaverse" günümüzde sıklıkla kullanılan bir kavram olarak öne çıkmaktadır.

Endüstri ve işgücü ihtiyaçları: İş dünyası sürekli değişmekte ve farklı alanlarda yeni becerilere ihtiyaç duyulmaktadır. Öğretim programları, bu değişen ihtiyaçlara cevap vermek amacıyla güncellenmelidir. Bu kapsamda özellikle bilgi çağı ile 21. YY becerileri de dikkate alındığında "ideal insan profili" değişime uğramıştır. Bilgi çağında bireyin ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerilerin değişimi programların da değişimini zorunlu hale getirmiştir. Yurdakal'a (2023) göre 21. YY becerileri dinamik olup bilgi çağının gereksinimlerine göre değişmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer unsur da bilgi çağında ideal insan profilinin sahip olması gereken özellikler 21. YY becerilerinin temelini oluşturmaktadır. Bu kapsamda 21. YY becerileri de dikkate alındığında endüstri ve işgücü ihtiyaçları beraberinde programları da değişime zorlamaktadır.

Yenilikçi eğitim yaklaşımları: Eğitimciler, öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi ve becerileri daha etkili ve katılımcı bir şekilde öğretmek için yeni yaklaşımlar ortaya koymakla yükümlüdür. Bu yaklaşımların ortaya koyulması yetmemekte bunları müfredatlara entegre etmek de özellikle pratikte önem arz etmektedir. Özellikle son yıllarda sanal sınıflar, metaverse evreni, hibrit eğitim, ters-yüz eğitim ya da uzaktan eğitim gibi modellerin/yaklaşımların yaygınlaşması beraberinde öğretim programlarını da etkilemiştir. 2019 sonu itibari ile özellikle Covid-19 pandemisinin dünya genelinde etkili olması söz konusu yenilikçi yaklaşımların kullanımını artırmıştır. COVID-19 salgını tüm insani olgularda olduğu gibi eğitimi de etkilemiştir. Salgın ile tüm dünyada eğitim-öğretim hizmetlerinde aksamalar olmuş ve bu hizmetleri nitelikli hâle getirme çabaları başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bunun iki temel sebebi vardır. Bu sorunun ilk sebebi mevcut eğitim sistemlerinin ve politikalarının çağa uygun olmamasıdır (Yurdakal & Susar Kırmızı, 2021, s. 291).

Bilimsel Gelişmeler: Bilimsel araştırmalar ve keşifler, bilgi birikimini sürekli olarak genişletmektedir. Bu yeni bilgiler/beceriler, öğretim programlarının güncellenmesini zorunlu kılmaktadır. Bilimsel gelişmeler her çağda karşımıza çıkmakla birlikte özellikle son yıllarda gelişmelerin ve buluşların hız kazanması öğretim programlarının da daha sıklıkla değişmesine yol açmaktadır. Özellikle son yıllarda çok sayıda öğretim programı MEB tarafından hazırlanmıştır. Kamuoyunda öğretim programlarının bu sıklıkla değişmesine dönük olumsuz eleştiriler olsa da bu durum içinde bulunduğumuz çağın bir zorunluluğu olarak düşünülmelidir.

Kültürel ve sosyal değişimler: Toplumsal ve kültürel değerler, zamanla değişmektedir. Öğretim programlarının bu değişimlere ayak uydurması, öğrencilere daha iyi bir şekilde hizmet edebilmek için önemlidir. Özellikle son yıllarda gerek Z ve Alpha kuşaklarının popülasyon içerisinde oransal artışı gerekse sığınmacı/geçici koruma statüsünde yer alan insanların farklı gerekçelerde Türkiye'ye gelmeleri kültürel ve sosyal değişimlere yol açmaktadır. Yurdakal (2023) konu ile ilgili olarak gerek internetin yaygınlaşması gerekse özellikle Z kuşağının teknolojiye kolay uyum sağlaması dijital öğrenmenin hızlı bir biçimde klasik öğrenmenin önüne geçmesine yol açtığı görüşünü öne sürmektedir. Bu durum da öğrenme yollarının ya da şekillerinin değişimine yol açmış olup öğretim programlarının güncellenmesini de zorunlu kılmıştır.

Uluslararası standartlar: Küreselleşen dünyada, uluslararası standartlara uygun eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Nitekim dünyaya uyum için ulusal programlar da değişen dünya anlayışına paralel olarak güncellenmelidir. Bu da yerel öğretim programlarının uluslararası normlara uyumlu hale getirilmesini gerektirir. Nitekim MEB (2024a, s. 54) Türkiye yüzyılı maarif modelini açıklarken "modelde yer alan değerlerin temel dayanağını kendi medeniyet dünyamızın referansları olan millî ve manevi değerlerimiz oluşturmuş, değerlerin evrensel boyutu da göz ardı edilmemiştir. Modelin ana hedefi; eylemlerden değerlere, değerlerden erdemli insana, erdemli insandan ise nihai hedef olan huzurlu aile ve toplum ile yaşanabilir çevrede huzurlu insana ulaşmaktır" şeklinde bir açıklamada bulunmaktadır. Bu kapsamda evrensel gelişmelere uyum sağlama sürecinde öğretim programlarının da güncellenmesi elzemdir.

Öğrenci ihtiyaçları ve farklılaşması: Her öğrencinin öğrenme tarzı ve ihtiyaçları farklıdır. Öğretim programlarının bu farklılıkları karşılayacak şekilde esnek olması gerekmektedir. Özellikle Z kuşağı ve beraberinde sayıları artan Alpha kuşağının öğrenme stilleri de değişmektedir. Öğrencilerin ihtiyaçları da süreçte değişime uğramış olup bu ihtiyaçları gidermek için öğretim programları da belirli aralıklarla güncellenmelidir.

Değerler ve etik konular: Toplumun değerleri ve etik anlayışı farklı gerekçelerden ötürü zamanla değişebilir. Bu değişikliklere uyum sağlamak için öğretim programlarının güncellenmesi elzemdir. Güncellenen 2024 öğretim programları özellikle "değer" kavramı üzerine yapılandırılmıştır. MEB (2024a) konu hakkında "Türkiye yüzyılı maarif modelinde kişiyi erdemlere ulaştıran ve dahası eylemleri aracılığıyla gözlemlenebilen değerler erdem-değer-eylem modeli ile kavramsallaştırılmaktadır. Modelde yer alan değerlerin temel dayanağını kendi medeniyet dünyamızın referansları olan millî ve manevi değerlerimiz oluşturmuş, değerlerin evrensel boyutu da göz ardı edilmemiştir" şeklinde bir açıklama yapılmaktadır.

Öğrenci başarıları ve performans değerlendirilmesi: Öğrenci başarılarını en üst düzeye çıkarmak için öğretim programlarının düzenli olarak gözden geçirilmesi ve gerektiğinde güncellenmesi gerekmektedir. Nitekim değişen 2024 öğretim programlarında bu konuya da vurgu yapılmaktadır. Türkiye yüzyılı maarif modeli öğretim programlarında öğrenmeleri iyileştirmek için sürekli, geliştirici (biçimlendirici) ölçme ve değerlendirme kullanılmış; öğretim tasarım ve uygulamasında birinci önceliğin öğrenme sürecinde

derinleşme olmasının teşvik edildiği bir anlayış benimsenmiştir (MEB, 2024a, s. 58). Özellikle eğitim-öğretim süreçlerinde ürün değerlendirmeden süreç değerlendirmeye doğru bir yönelim son zamanlarda görülmekle birlikte programların da bu yönelime uygun olarak güncellenmesi makul bir gerekçe olarak görülebilir.

Tarihi ve siyasi gereklilikler: Eğitim alanındaki yasal ve siyasi düzenlemeler, öğretim programlarının belirlenmesi ve değiştirilmesi sürecini etkileyebilmektedir. Bu nedenle, yasal ve siyasi gerekliliklere uyum sağlamak için programlar güncellenebilir. Öğretim programlarının ortak metninde ya da 2024 İTDP'de programın güncellenmesine ilişkin siyasi ya da yasal bir zorunluluk olduğu belirtilmemiştir. Ancak özellikle T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı (MEB, 2024b, s. 7) incelendiğinde "T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı'nın içerik çerçevesi oluşturulurken tarih eğitimi alanındaki yeni gelişmeler, öğretmenlerden gelen dönütler ve maarif modeli beceriler çerçevesi ile uyum esas alınmıştır. Programda siyasi ve askerî tarihle beraber sosyal tarih içeriklerine de yer verilmiştir. İçerik kapsamı belirlenirken hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinin içerikleri gözden geçirilmiş ve öğrencilerin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük programında yer verilen olgu, olay ve kavramlara yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri dikkate alınmıştır" ibaresi yer almaktadır. Bu kapsamda öğretim programının güncellenmesinde tarihi gerekliliklere vurgu yapıldığı söylenebilir.

Geliştirilen/güncellenen bir öğretim programını incelemek, eğitim sisteminin etkinliğini değerlendirmek ve iyileştirmek için önemlidir. Öğretim programlarının incelenmesi, programın belirlenen amaçlara uygunluğunu değerlendirmeyi sağlamakla birlikte programın hedefleri, öğrencilerin bilgi ve becerilerini ne ölçüde geliştirdiğini ve onları gelecekteki yaşam ve iş ortamlarına hazırlayıp hazırlamadığını belirlemek için gözden geçirilmelidir. Bu değerlendirme süreci, eksikliklerin belirlenmesine ve programın gerektiğinde güncellenmesine olanak tanınması açısından önemlidir.

İlkokul düzeyinde ideal bir Türkçe dersi öğretim programı, öğrencilerin dil becerilerini etkili bir şekilde geliştirmeye odaklanmalıdır. Program özellikle dört temel dil becerisi olan dinleme, konuşma, okuma ve yazma üzerine dengeli bir yaklaşım benimsemelidir. Burada önemli olan öğrenme alanlarının nasıl sınıflandırıldığı değil öğrenme alanlarının nasıl yapılandırıldığıdır. Nitekim son yıllarda farklı öğretim programları öğrenme alanlarını farklı şekilde sınıflandırmıştır. MEB daha önce yürürlükte olan ve içerik ve açıklamalar bakımından kapsamlı bir şekilde hazırlanmış olan 2009 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (1- 5. Sınıflar) öğrenme alanlarını dinleme, konuşma, okuma, yazma ve görsel okuma-yazma şeklinde sınıflandırırken 2015 yılında Türkçe Dersi Öğretim Programında (1-8. Sınıflar) sözlü iletişim, okuma ve yazma şeklinde üçlü bir sınıflamaya gitmiştir. Sözlü iletişim altında da dinleme ve konuşma yer almaktadır. Son olarak 2019 yılında Türkçe Dersi Öğretim Programında (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) ise dinleme, konuşma, okuma ve yazma olarak dörtlü bir öğrenme alanı sınıflamasına gitmiştir.

Öğretim programlarına ilişkin olumlu ve olumsuz eleştiriler olmakla birlikte özellikle 2024 yılında güncellenen programlar konusunda bilimsel bir çalışmanın eksikliği göze çarpmaktadır. Bu kapsamda bu araştırma Nisan 2024 tarihinde taslak olarak sunulan, Mayıs 2024 tarihinde onaylanan ve 2024-2025 eğitim-öğretim yılında kademeli olarak uygulanacak olan öğretim programlarından 2024 İTDP'nin (1, 2, 3 ve 4. sınıflar) bilimsel bir bakış açısı ile incelenmesini hedeflemiştir. Nitekim kamuoyunda söz konusu programlara dönük olumlu ya da olumsuz birçok eleştiri olmasına rağmen bu eleştirilerin bilimsel çerçevede olmadıkları düşünülmektedir. Programlara dönük genel bir bakış açısının hatalı olduğu, bunun yerine tek bir programa uzman gözü ile bakılmasının karar kılıcılara daha anlamlı dönütler vereceği gerçeği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu gerekçe ile araştırmada 2024-2025 eğitim-öğretim yılında kademeli olarak uygulamaya koyulacak olan İTDP'nin (1, 2, 3 ve 4. sınıflar) olumlu ve olumsuz taraflarının bilimsel çerçevede incelenmesi hedeflenmiştir.

2. Yöntem

Araştırmada Nisan 2024 itibari ile taslak olarak kamuoyuna sunulan (Mayıs 2024'te onaylanan) ve 2024 Türkiye yüzyılı eğitim modeline uygun olarak geliştirilen ilkökul Türkçe dersi öğretim programı (1, 2, 3 ve 4. Sınıflar) farklı yönleri ile ele alınmıştır. Çalışma nitel desene uygun olarak yapılandırılmıştır. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmış olup doküman incelemesi, bir araştırma problem hakkında belirli zaman dilimi içerisinde üretilen ve farklı kaynaklar tarafından ve değişik aralıklarla üretilmiş dokümanların geniş bir zaman dilimine dayalı analizini olanaklı kılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2006). Araştırmada öncelikle taslak olarak kamuoyuna sunulan ve 2024-2025 eğitim öğretim

döneminden itibaren kademeli şekilde uygulanacak 2024 ilkököl Türkçe dersi öğretim programı (1, 2, 3 ve 4. Sınıflar) incelenmiştir. Nitekim kamuya ait ve herkese açık dokümanların (öğretim programları gibi) incelenmesi doküman incelemesi yönteminin kullanımına uygundur (Merriam, 2009). Doküman analizinin amacı anlam çıkarmak, çalışılan konu hakkında bir anlayış oluşturmak, verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını sağlamaktır (Corbin & Strauss, 2008). Bu bağlamda araştırmada söz konusu öğretim programının genel bir çerçevesini çizerek programı farklı boyutlarda analiz etmek hedeflenmiştir. Program öncelikle tüm öğretim programlarının genel bakış açısını yansıtan ortak metin üzerinden ele alınmış olup daha sonra Türkçe dersi öğretim programı incelenmiştir. Anlaşılma/okuma kolaylığı göz önüne alınarak bulgular madde madde sunulmuştur.

3. Bulgular

Programa İlişkin Genel Değerlendirme

Her bir ders için ayrı ayrı hazırlanan öğretim programlarının tümünü kapsayan “öğretim programları ortak metni” farklı derslere ait programlara ilişkin genel yaklaşım ve felsefeyi içermektedir. Türkiye yüzyılı maarif modeline uygun olarak yapılandırılan tüm programlar bireyin bütüncül bir yaklaşım ile gelişimine odaklanmaktadır. MEB (2024a, s. 3) maarif modelini “öğrenci profili, beceriler çerçevesi, erdem-değer-eylem modeli, sistem okuryazarlığı, alana ait bilgi kümeleri bileşenlerinden oluşan bütüncül bir modeldir” olarak tanımlamaktadır. Söz konusu modeli açıklamak için “ortak metinde” yer alan infografikler çok fazla bilgi içermesi ve olgular arasında çok fazla bağlantılar olması sebebi ile anlama boyutunda problemler yaratabilecektir. Nitekim infografiklerin hangi kısımdan başladığı, bağlantıların gerekçeleri gibi konularda net olmaması okuyucular için özellikle de öğretmen ve öğretmen adayları için karmaşık gelebilir. Konuya ilişkin uzmanlaşmış kişilerin dışında bu programları öğretmen adayları ya da velilerin de okuyacakları düşünüldüğünde daha pratik ve herkesin anlayabileceği sadelikte infografiklere ihtiyaç vardır. Ayrıca ortak metnin genelinde gerekçesi anlaşılammakla birlikte farklı dillerde kavramların kullanılması dikkat çekicidir. Mesuliyet, tahkim etmek ya da mefküre gibi Arapça kökenli kelimeler yerine neden Türkçe karşılıklarının kullanılmadığı soru işaretleri doğurmaktadır. Özellikle Türkiye yüzyılı ile daha yerli bir program yapma hedefinde olan MEB'in dil konusunda da aynı özeni göstermesi beklenmektedir. Ortak metinde yer alan (MEB, 2024a, s.5) “eğitimin her aşamasında Türkçenin öğretimine, doğru kullanımına titizlikle dikkat edilir. Türkçenin zenginliği, derinliği, estetiği ve inceliğinden faydalanılarak oluşturulan eğitim programları ile bu programlar doğrultusunda hazırlanan kitaplar, uygulanan etkinlikler; dilin birleştirici ve bütünleştirici bir ana unsur olarak ön plana çıkmasını sağlar. Türk eğitim sisteminde Türkçe, eğitim süreçlerinde hem istifade edilen büyük bir kültür ve hazine hem de bilginin ve sanatın aktarımında kullanılan temel araçtır. Bu nedenle Türkçemizin etkili kullanılmasına yönelik becerilerin kazandırılması tüm derslerin ortak hedefidir” açıklaması ile bu durum zıtlık yaratmaktadır. Nitekim vatanseverlik özelliği kapsamında “Türkçeye sahip çıkan” ibaresi de dikkate alındığında programların ve ortak metnin Türkçe diline uygun olarak tekrar gözden geçirilmesi yerinde olacaktır. Her ne kadar ortak metinde ontolojik ve epistemolojik gibi farklı dilden kavramlar yer alsada bunlar alan yazında evrensel boyutta kabul görmüş kavramlar olarak düşünüldüğünden programlarda yer alması sorun yaratmayabilir.

Avrupa Yeterlikler Çerçevesi baz alınarak hazırlanan Türkiye Yeterlikler Çerçevesi güncellenen programların da temel dayanaklarından biri olmakla birlikte söz konusu programlarda bu yeterliklere ayrıntılı olarak yer verilmemiştir. Programda “ideal insan profili” kapsamında hedeflenen insan profilleri on özellik olarak sıralanmıştır. Bunlar sorgulayıcı, üretken, bilge, iradeli, sağlıklı, cesaretli, ahlaklı, estetik, vatansever ve merhametlidir. Burada gözlenen en temel sorun tüm bu özelliklerin nesnel olarak karşılığının olmamasıdır. Kısaca ahlak, estetik ya da merhamet gibi olgular toplumsal normlar üzerine yapılanmasına rağmen kişiden kişiye, aileden aileye ya da kültürden kültüre değişebilen özelliklerdir. Bu kapsamda bu özelliklerin ne düzeyde geliştiği ya da geliştiği nasıl ölçülecektir? Bir kişi için ahlaklı olan bir davranış bir başkası tarafından öyle görülmebilir. Daha açıklayıcı olmak istersek dilenen bir çocuğa para veren bir kişiyi izleyen iki gözlemciyi ele alalım. Gözlemcilerden biri bu eylemi ahlaklı ve merhametli bir yaklaşım olarak yorumlayabilecek iken bir diğer gözlemci ise dilenme eylemini pekiştirebilmesi nedeniyle bu durumu merhametsiz ya da ahlaken uygun olmayan bir davranış olarak yorumlayabilir. Bu kapsamda ideal insan profili daha net ve nesnel olarak ölçülebilen ya da kişiden kişiye değişemeyecek/farklı yorumlanmayacak olgular üzerine yapılandırılmalıdır.

Ortak metinde gözlenen en temel sorun ise kaynak ya da bilimsel bir gerekçe sunulmama durumudur. Örneğin on profil özelliği ya da yetkinlikler kısmında yer alan bileşenler hangi gerekçe ile seçilmiştir? Ya da hangi bilimsel dayanaklar baz alınarak oluşturulmuştur? gibi sorulara yanıt

alınmamaktadır. Programda üst düzey beceriler kapsamında üç beceri sunulmaktadır. Bunlar karar verme, eleştirel düşünme ve problem çözme becerileridir. Bu becerilerin üst düzey beceriler olarak sunulmasına dönük ne gibi dayanakların dikkate alındığına değinilmemiştir. Nitekim hali hazırda evrensel olarak kabul edilen Bloom taksonomisi dikkate alındığında yaratıcı düşünmenin (sentez) üst düzey bir beceri olduğu hatta üst düzey beceriler içerisinde ilk sıralarda yer almasına rağmen programda “yaratıcı düşünmenin” üst düzey beceriler arasında gösterilmemesi önemli bir eksiklik olarak görülmektedir.

Ortak metinde dikkat çeken bir diğer konu ise kavramların tanımlanmasındadır. Örneğin eğilim kavramı “kişinin sahip olduğu becerileri gerekli durumlarda niyet, duyarlılık, isteklilik ve değerlendirme öğeleri doğrultusunda nasıl kullandığı ile ilgili zihinsel örüntüleri ifade etmektedir.” şeklinde tanımlanmaktadır. TDK (2024) ise eğilimi “bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelme” olarak tanımlamaktadır. Bu tanımların hangi kaynak ya da kaynaklar baz alınarak metne eklendiği açıklanmalıdır. Bu kapsamda özellikle tanımlarda kaynak gösterimi önemlidir. Ayrıca söz konusu eğilim tanımında hatalar bulunmaktadır. Nitekim tanımda eğilim olgusunun var olması için kişinin o beceriye sahip olması öncülü şart koşulmaktadır. Ancak bu genelleme hatalı olarak düşünülmektedir. Kişi bir beceriye sahip olmasa ya da yeterli düzeyde sahip olmasa bile o konuya dönük eğilim gösterebilir. Programda üst düzey beceriler arasında yer alan eleştirel düşünme becerisi entelektüel eğilimler altında “eleştirel bakma” olarak sunulmuştur. Bu iki olgu arasında ne gibi farklılıkların olduğu anlaşılammamaktadır. Nitekim programda genel olarak farklı kişi ya da grupların/komisyonların farklı zamanlarda ve birbirleri ile iletişim olmadan yaptıkları parçaların bir araya getirildiği bir yapı izlenimi ortaya çıkmaktadır. Farklı başlıklar altında benzer olgular yer almakta ya da olması gereken başlık altında yer almayan kavramlar dikkat çekmektedir. Bu soru işaretlerini gidermek adına MEB tüm içeriğin kaynaklarını da kamuoyuna sunmalıdır. Benzer şekilde entelektüel eğilimler başlığı altında yer alan “özgün düşünme” ile ne kastedildiği anlaşılammamaktadır. Bir kişinin bir olay ya da olguya bakış açısı zaten özgün olacaktır. Bu kapsamda özgün düşünmenin kazandırılması gereken bir beceri olup olmadığı sorgulanmalıdır. Özgün düşünme ile yaratıcı düşünme kastediliyor ise alan yazında yer aldığı gibi “yaratıcı düşünme” kavramının kullanılması daha uygun olacaktır.

Öğrenme kanıtları ve ölçme ve değerlendirme başlığı altında (MEB, 2024a, s. 60) yer alan “değer, eğilim, okuryazarlık ve sosyal duygusal öğrenme becerilerindeki gelişim ve değişim doğrudan ölçülememektedir fakat öğrenme sürecinde kullanılan performans görevi ve ödev benzeri ölçme araçları, bu becerileri ve değerleri performans ölçütü olarak barındıran dereceli puanlama anahtarı yardımıyla değerlendirilebilir” ifadesi anlaşılammamaktadır. Nitekim değer doğrudan ölçülememesi doğru bir ifade iken dereceli puanlama anahtarı (rubrikler) ile değerlendirilebilmesinin önerilmesi zıtlık oluşturmaktadır. Ölçüm yapmadan değerlendirme yapmak bilimsel temelleri olmayan bir anlayış olarak görülmektedir. Bu kapsamda program ölçme yapmadan değerlendirme yapılabileceğini öne sürmektedir. Program burada değer ve eğilim gibi olguları ölçme ve değerlendirme dışı tutabilir. Nitekim kişi ya da kişilerin değer yargılarını ölçmek neden gereklidir? Bu ölçümler hangi ölçütler ile kıyaslanacaktır? Bu ölçüm sonuçları ne amaçlarla ve nerelerde kullanılacaktır? Kişinin değer yargılarını değerlendirerek kişiye nasıl bir dönüt verilecektir? gibi sorular yanıtız kalmaktadır. Bu ifade ile doğrudan-dolaylı ölçümler kastediliyor ise daha net ifade edilmelidir.

Programa İlişkin Ayrıntılı Değerlendirme

Genel değerlendirmelerden sonra doğrudan Türkçe dersi öğretim programına ilişkin görüşler madde madde ele alınmıştır.

1. Söz konusu öğretim programı (2024 İTDP) Türkiye yüzyılı maarif modeli anlayışına uygun olarak hazırlanmıştır. Maarif Arapça kökenli bir kelime olup yerli ve milli bir anlayış kapsamında hazırlanan öğretim programları felsefesine uygun bir kavram olarak görülmemektedir. Nitekim Türkçe dilinde karşılığı olan ve yaygın olarak kullanılan bir kelime (eğitim) var iken farklı dilden bir kelime seçilmesinin gerekçesi açıklamalarda yer almamaktadır. Bu kapsamda programların temel anlayışına uygun olarak “Türkiye yüzyılı eğitim modeli” olarak güncellenmesi önerilmektedir.

2. 2019 yılında uygulamaya koyulan Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) 63 sayfa iken güncellenen öğretim programı taslağında 228 sayfa olarak sunulmuştur. Bir sınıf öğretmenin okuduğu dersler göz önüne alındığında Türkçe (228 sayfa), Matematik (168 sayfa), fen bilimleri (234 sayfa), Hayat bilgisi (84 sayfa), insan hakları, vatandaşlık ve demokrasi dersi (30 sayfa), sosyal bilgiler dersi (118 sayfa), din kültürü ve ahlak bilgisi dersi (120 sayfa),

her ne kadar taslak olarak sunulan programlarda yer almasa da müzik, görsel sanatlar, yabancı dil, ve beden eğitimi ve oyun derslerini de en az sayfa sayısına sahip vatandaşlık ve demokrasi dersi öğretim programı sayfa sayısına sahip olabileceği baz alındığında 1102 sayfalık öğretim programının sınıf öğretmenleri tarafından incelenmesi ya da okunması durumunu ortaya çıkarmaktadır. Bu düzeyde geniş bir okuma yapılmasının ön yargılar doğurabileceği, psikolojik olarak okunmama isteği oluşturabileceği göz önüne alınmalıdır. Bu kapsamda bir önceki öğretim programında olduğu gibi daha özet ve pratik okunabilecek bir öğretim programı anlayışının uygulanması gerekliliği göz önüne alınmalıdır. Her ne kadar MEB (2024a, s. 6) “programlarda bilgi, beceri, tutum ve davranışlar; yetenek, ilgi, ihtiyaç ve bireysel farklılıklarla güçlendirilerek ele alınır. Programların teknik açıdan gerektiğinde yenilenen, güncellenen, sadeleşen bir esnekliğe sahip olması ve aynı zamanda milli, manevi ve insani değerlerimiz istikametinde hayata geçirilmesi amaçlanmıştır” açıklamasını yapsa da sadeleşmenin sadece kazanımlarda olduğu görülmektedir. Söz konusu sadeleşmenin programların genelinde de (uzunluk) uygulanması gerektiği düşünülmektedir. Hali hazırda özellikle Z kuşağının ve ardından gelen Alpha ile Beta kuşaklarının çağın getirileri dolayısı ile uzun okumaları sevmemesi göz önüne alındığında programların sayfa sayılarının azaltılması yerinde bir düzenleme olacaktır.

3. Öğretim programı incelendiğinde Türkçe öğrenme alanları bir önceki programda olduğu gibi dinleme, konuşma, okuma ve yazma şeklinde ele alınmıştır. Farklı zamanlarda hazırlanan öğretim programlarında farklı sınıflamalar yapılmıştır. Görsel okuma ve yazma gibi öğrenme alanları belirli zamanlarda programlara eklenmiştir. Her ne kadar farklı programlarda farklı öğrenme alanları sınıflaması olsa da burada doğru ya da yanlış şeklinde bir yargılama söz konusu değildir. MEB'in 2024 İTDP'de yaptığı sınıflama bu bakımdan uygundur.

4. Öğretim programının uygulanmasına ilişkin esaslar dikkate alındığında sıralanan maddelerin öğretmenlere özellikle pratikte faydalı olabileceği düşünülmektedir. Esaslarda da (MEB, 2024c, 5) yer alan “öğrencilerin aktif katılımının sağlandığı bir öğrenme ortamı ve düşüncelerin özgürce paylaşılabilirdiği, sosyal ve duygusal becerilerin gelişiminin desteklendiği bir sınıf iklimi oluşturulmalıdır” ibaresi önemli olup bireyin sadece zihinsel gelişimini değil sosyal ve duygusal gelişimine de vurgu yaparak bütüncül bir gelişim hedeflendiğinin göstergesi olarak düşünülebilir. Söz konusu güncellenen öğretim programları genel olarak ele alındığında disiplinler arası bir yaklaşımın benimsendiği görülmektedir. Nitekim deney, gözlem, araştırma ve sorgulama vb. bilimsel faaliyetler disiplinler arası, bağlam temelli bir yaklaşımla zümre öğretmenler kurulu tarafından planlanması gerektiğine vurgu yapılması da bu durumu göstermektedir. Burada zümre öğretmenler kurulu ibaresi farklı branşlardan öğretmenlerin de katılımı gibi bir düzenleme ile daha disiplinler arası bir hale getirilebilir. Bilimsel faaliyetlerin zümre öğretmenler kurulu (her ne kadar zümre öğretmenler kurulu aynı branşları temsil etse de farklı görüşlerin ele alınması önemlidir) tarafından planlanması farklı görüşlerin bir potada sentezlenmesine olanak sağlayacak ve sınıflar arasındaki farklılaşmayı önleyebileceği düşünülmektedir. Yine esaslarda (MEB, 2024a, s. 5) yer alan “zenginleştirme ve/veya destekleme bölümünde yer verilen içeriklere ders kitaplarında yer verilmeyecek olup sadece e- içerik olarak sunulmalıdır” ibaresi olumsuz sonuçlar doğurabilir. Nitekim internet ya da teknolojik cihazların olmadığı sınıf ya da okullarda zenginleştirme bölümleri kullanılamayacak olup bu da fırsat eşitliği ilkesine aykırı durumlar yaratabilecektir. MEB bu noktada ülkedeki tüm sınıflarda internet ve teknolojik ekipmanları sağlamaya dönük bir atılım gerçekleştirilebilir. Daha önce uygulanan FATİH projesi bu duruma örnek olarak sunulabilir.

5. Daha önceki (2009, 2015, 2019) öğretim programlarında olduğu gibi bu programda da ilk okuma ve yazma modeli olarak “ses esaslı ilk okuma yazma öğretimi” benimsenmiştir. İlk okuma yazma öğretimi tırnaksız dik temel harflerle gerçekleştirilecektir. Bununla birlikte harflerin öğretim sıraları değişmiştir. Sırası ile a, n, e, t, i, l (1. grup), o, k, u, r, ı, m (2. grup), ü, s, ö, y, d, z (3. grup), ç, b, g, c, ş (4. grup) ve p, h, v, ğ, f, j (5. grup) şeklinde bir sınıflamaya gidilmiştir. Harf gruplarının sıralamalarının değiştirilme gerekçesi olarak “harf gruplarının oluşturulmasında kolay sesletim, kullanım sıklığı, yazım kolaylığı, sözcük üretimi, harflerin sesleri ve formları dikkate alınmıştır (MEB, 2024c, s. 7)” şeklinde bir açıklama yer almaktadır. Ancak 2015 ilköğretim Türkçe dersi öğretim programında birinci grup harfler “e, l, a, t” ve ikinci grup harfler “i, n, o, r, m” şeklinde iken bu sınıflamanın yapılma gerekçesi “bu sıralamada Türkçenin ses yapısı, harflerin yazım kolaylığı, anlamlı hece ve kelime üretmedeki işlevlik dikkate alınmıştır” şeklinde sunulmuştur (MEB, 2015, s. 24). Bu kapsamda güncellenen öğretim programında da benzer gerekçeler olmasına rağmen farklı harfler farklı gruplarda ve farklı sıralamalarda görülmektedir. 2005 yılından 2024 yılına gelene kadar Türkçenin ses yapısında, harflerin yazım kolaylığında ve hece-kelime üretme işlevliğinde herhangi bir farklılaşma olmamasına rağmen harflerin yerlerinin değiştirilme gerekçesi daha

net bir şekilde açıklanmalıdır. Nitekim mevcut durumda değişikliğin bilimsel temelleri görülmemektedir. Nitekim bilimsel temelleri olmadan yapılmış ise bu değişiklik ciddi ekonomik problemlere yol açabilir. Mevcut çalışma ve ders kitapları, sınıflarda kullanılan araç-gereçler, öğrenci velilerinin aldığı ek kaynak kitaplar ve EBA gibi yazılımların tamamı eski harf gruplamasına göre hazırlanmış iken tüm bu söz konusu unsurlar tekrar düzenlenecek ve eski araç-gereçler, yazılımlar, kitaplar atıl duruma düşecektir. Bu da ciddi bir ekonomik kayıp olarak görülebilir. MEB bu düzenlemeye ilişkin bilimsel temelleri sunmalıdır.

6. Öğrencilerin yazma sürecinde sıraya oturma ya da kalem tutma şekillerine ilişkin daha önceki programlarda da açıklamalar yer almakta iken söz konusu programda bu durumlar çizimler ile desteklenmiştir. Nitekim yerinde bir düzenleme olarak görülebilir.

7. Her ne kadar nesnel bir kanıt sunulmasa da bazı öğretmenlerin yazma sürecinde sağ el konusunda öğrencilere baskı yaptıkları bilinmektedir. Nitekim program hazırlanırken bu durum da göz önüne alınarak “sağ elini kullanan öğrencilerin kalemin yazma noktasından 1,5-2 cm, sol elini kullanan öğrencilerin ise kalemi 2-2,5 cm yukarıdan tutması önerilmektedir. Kalem, kesinlikle kalemin yazma noktasına çok yakın tutulmamalıdır. Öğrencinin kullanmakta olduğu baskın el ile yazması sağlanmalıdır” ibaresi eklenmiştir. Bu düzenleme de önemlidir. Özellikle sol elini kullanan öğrencilerin sol el ile, sağ elini kullanan öğrencilerin ise sağ el ile yazmalarına izin verilmeli. Her iki elini de kullanabilen (ambidextry) öğrencilerin ise zorlama olmadan sağ elini tercih etmeleri önerilebilir.

8. İlk okuma ve yazmada uygulanacak olan sürece ilişkin temel bilgiler bir önceki programlar ile benzer olmakla birlikte ilk okuma ve yazmaya hazırlık sürecinde doğru nefes alıp verme çalışmaları ve el-göz koordinasyonu çalışmaları da eklenmiş olup bu düzenlemeler olumlu olarak görülebilir. Nitekim özellikle sesli okuma becerisinde doğru nefes alma ve prozodik okuma gibi olgular önem arz etmektedir. Doğru nefes alıp verme ile ilgili şu açıklamalar programda yer almaktadır (MEB, 2024c, s. 9): “Sesli okuma ve konuşma sırasında doğru nefes alabilmek önemlidir. Bunun için diyafram nefesi alınmalıdır. Öğrencinin diyafram nefesini kullanması için pipetle ufak bir kâğıt parçasını belli bir mesafede düşürmeden taşıması, kâğıt bardak içerisinde balonu şişirerek bardağa dokunmadan taşıması gibi çalışmalar yapması sağlanmalıdır. Bu çalışmalar okuma sırasında öğrencinin farklı sesler çıkarmadan ve mırıldanmadan, noktalama işaretlerine dikkat ederek nefes alıp vermesi ve uygun duraksamalar yapmasına katkı sağlayacaktır”. Benzer şekilde el-göz koordinasyon çalışmaları kapsamında “el-göz koordinasyonunu geliştirmek amacıyla çizgi üzerinden giderek makasla kâğıt kesme, sınırlı alan boyama, makara sarma gibi çalışmalar yapılmalıdır” şeklinde öneriler yer almaktadır. Yapılabilecek örnek nefes alma ve el-göz koordinasyon etkinliklerine yer verilmesi güzel bir düzenleme olarak görülmektedir. Özellikle göreve yeni başlayan öğretmenler için bu açıklamalar faydalı olabilecektir.

9. 2019 Türkçe öğretim programında harflerin yazımında önce büyük harfin yazımı hemen ardından küçük harfin yazımı yönleriyle birlikte gösterilmesi önerilirken güncellenen 2024 İTDP’de değişikliğe gidilerek “harfin yazımı aşamasında harfin önce küçük sonra da büyük yazılışı belirlenen ilkelere göre yazılmalıdır” (MEB, 2024c, s. 11) ibaresi yer almaktadır. Bu kapsamda yapılan bu değişikliğe ilişkin bilimsel gerekçeler programa eklenmelidir. Nitekim kısa bir süre önce yayımlanan programda öncelikle büyük harf yazımı önerilirken bu süreçte ne gibi değişikliklerin bu farklılaşmaya yol açtığının açıklanması gerekmektedir. Özellikle öncelikle küçük harflerin yazımı daha bilimsel ise 5 sene önce programda hatalı bir önerinin yapıldığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

10. 2019 yılında yayımlanan Türkçe öğretim programında dinleme, konuşma, okuma ve yazma tür ya da stratejilerine yer verilmez iken güncellenen 2024 İTDP’de tüm öğrenme alanlarına ilişkin örnek teknik ya da stratejiler verilmiştir. Her ne kadar bu türlere ilişkin açıklamalar olmasa da kavram olarak da programda yer alması önemlidir. Özellikle çok bilinmeyen yaratıcı dinleme, güdümlü konuşma, okuyucu tiyatrosu, yankılayıcı ve işaretleyerek okuma gibi türler açıklanabilir.

11. 2024 İTDP temaları incelendiğinde bir önceki programa göre birtakım farklılıklar göze çarpmaktadır. Bu kapsamda 2019 öğretim programında her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesinin zorunlu olduğu ibaresi yer almaktadır. Ayrıca “erdemler”, “millî kültürümüz”, “millî mücadele ve Atatürk” temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunlu tutulmuştur. Geriye kalan beş temanın ise programda verilen temalar dikkate alınarak yayınevi tarafından seçilebileceği belirtilmektedir. 2024 İTDP’de ise seçmeli herhangi bir tema olmayıp her sınıf düzeyinde işlenecek olan temalar doğrudan verilmiştir. Bu kapsamda her sınıf düzeyinde 8 temanın işlenmesi zorunludur. Programda yeni bir uygulama olmak üzere her dört tema sonunda (dönem yarısı) bir pekiştirme haftası ve bir hatırlatma haftası yer almaktadır. Bunun

yanı sıra dönem sonunda (8 tema sonunda) pekiştirme haftasının yanı sıra zümre öğretmenler kurulu tarafından ders kapsamında yapılması kararlaştırılan okul dışı öğrenme etkinlikleri, araştırma ve gözlem, sosyal etkinlikler, proje çalışmaları, yerel çalışmalar, okuma çalışmaları vb. için ayrılan süreyi temsil eden okul temelli planlama haftası yer almaktadır. Pekiştirme ve hatırlatma haftaları bir ve ikinci sınıflarda onar, üç ve dördüncü sınıflarda sekizer ders saatinden oluşmakla birlikte dönem sonu yapılacak olan okul temelli planlama ise bir ve ikinci sınıflarda 16, üç ve dördüncü sınıflarda ise 12şer saatten oluşmaktadır.

12. Ders ve çalışma kitaplarında her 16 sayfaya forma denilmektedir. Bu standart A4 kâğıt boyutlarına uygun olarak belirlenmektedir. 2019 öğretim programında ders kitapları forma sayıları ve ebatları Tablo 1'de verilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde birinci sınıflarda forma sayısı (en fazla) 10, iki ve üçüncü sınıflarda 20, dördüncü sınıfta ise 17 olarak belirlenmiştir.

Tablo-1: 2019 Türkçe Öğretim Programı Ders Kitapları Forma Sayıları ve Ebatları

Dersin Adı	En Fazla Forma Sayısı	Ebadı
İlk Okuma Yazma Kitabı	13	19,5 cm ve 27,5 cm
Türkçe Dersi 1. Sınıf	10	19,5 cm ve 27,5 cm
Türkçe Dersi 2. Sınıf	20	19,5 cm ve 27,5 cm
Türkçe Dersi 3. Sınıf	20	19,5 cm ve 27,5 cm
Türkçe Dersi 4. Sınıf	17	19,5 cm ve 27,5 cm

2024 İTDP'de ise (MEB, 2024c, s. 20) tüm kademelerde forma sayıları en az 20 en çok 22 olarak önerilmektedir. Her ne kadar 2, 3 ve hatta 4. sınıflarda forma sayıları benzer olmakla birlikte birinci sınıf kitaplarında daha önce 10 olarak önerilen forma sayısı hangi gerekçe ile 20'ye çıkarıldığında ilişkin herhangi bir açıklama programda yer almamaktadır. Forma sayısında 2 katlık bir artış olup bu denli bir değişiklik bilimsel temellerde ele alınmalı ve gerekçeleri programda açıklanmalıdır. Dinleme, konuşma ve yazma becerilerini öğretiminde kullanılacak tavsiye strateji ya da yöntemlerde yaratıcı dinleme, konuşma ve yazma yöntemleri önerilmektedir. Ancak özellikle yaratıcı düşünmeyi geliştirdiği bilinen (Yurdakal, 2018) yaratıcı okumanın okuma stratejilerinde olmaması eksiklik olarak görülebilir. Nitekim yaratıcı düşünme 21. YY becerileri arasında da yer almakla birlikte yaratıcı okuma ile geliştirilebilen bir beceridir.

13. Programda ayrıca ölçme ve değerlendirme süreçlerine yönelik örnek formlar ekler kısmında verilmiştir. Bu kapsamda performans görevi değerlendirme formu, dereceli puanlama anahtarı, gözlem formu ve kontrol listesi örneklerine yer verilmiştir. Form örneklerinin verilmesi ölçme ve değerlendirme konusunda sorun yaşayan öğretmenler için faydalı olabilecektir.

14. ²Eğitim-öğretim süreçlerinin temelini ilkökul oluşturmaktadır. İlkokul döneminde de öğrencinin kazanması gereken en temel iki becerinin okuma ve yazma olduğu söylenebilir. Bu kapsamda öğretim programında ilkökuma ve yazma kısmı programın özünü oluşturmaktadır. 2019 ve önceki öğretim programlarında harf öğretim sırası e ve l sesleri ile başlamaktaydı. Bu sesler ile öncelikle e sesi öğretilir ardından l sesi verilerek ilk iki ses birleştirilip "el" kelimesi oluşturulmaktaydı. El kelimesi bizzat öğretmenin elini gösterip somutlaştırabileceği bir kelimedir. El kelimesinin yanına e ve l sesleri koyularak "elele" ya da "elle" gibi yeni kelimeler oluşturulabilir. Söz konusu bu kelimeler de basit bir şekilde somutlaştırılabilir (herhangi bir araç-gerece ihtiyaç duyulmadan). Ancak 2024 Türkçe dersi öğretim programında ilk iki ses a ve n olup bu iki ses ile oluşturulabilecek tek kelime "an"dır. Her ne kadar "ana" kelimesi de oluşturulsa da kelimenin aslı "anne"dir. Bu bağlamda oluşturulan ilk kelime olan "an" kelimesi soyut olup özellikle birinci sınıf öğrencilerinin anlayabilecekleri şekilde somutlaştırılması çok zordur. Çocuğun anlamlandıramadığı bir kelimeyi yazması ya da okuması süreci zora sokabilir. Fransızca konuşabilen ancak okuyup yazamayan birinin Fransızca harfleri öğrenip bunlar ile kelimeler yazması gibi bir durum ortaya çıkabilir. Üçüncü ses olan e'nin verilmesi sonrası ise oluşturulabilecek kelime "anne" olup bu kelimenin de bir takım problemler yaratabileceği göz önüne alınmalıdır. Nitekim özellikle annesini kaybetmiş bir çocuğun öğrendiği ilk kelimenin "anne" olması bir takım travmatik durumlar oluşturabilir. Sonuç olarak Türkçe dersi öğretim programının her ne kadar bir takım olumlu veya olumsuz yanları olsa da özellikle harf sıralamalarına dikkat edilmeli ve tekrar gözden geçirilmesi önerilmektedir.

² Bu paragraf bilinçli olarak kalın belirtilmiştir.

4. Tartışma ve Sonuç

Araştırmada Nisan 2024 itibari ile taslak olarak sunulan, Mayıs 2024'te onaylanan ve 2024-2025 eğitim öğretim döneminde okul öncesi, 1, 5 ve 9'uncu sınıflardan itibaren kademeli şekilde uygulanacak olan 2024 İTDP ele alınmıştır. Program 2024-2025 eğitim öğretim döneminde okul öncesi, ilkokul birinci, ortaokul beşinci ve lise dokuzuncu sınıflardan itibaren kademeli şekilde uygulanacaktır. Söz konusu program genel hatları ile 2019 Türkçe dersi öğretim programına benzemekle birlikte özellikle harf öğretiminde harflerin grup ve yerlerinin değişmesi, öncelikle küçük daha sonra büyük harflerin yazımının yapılması, okul dışı bilimsel faaliyetlerin yapılmasında zümre öğretmenler kurulunun işe koşulması ibaresi, kalem tutma ve oturma stiline ilişkin bilgilerin daha ayrıntılı yer alması, ölçme ve değerlendirme form örneklerinin olması gibi düzenlemeler ile bir önceki programdan farklılaşmaktadır. Ayrıca kapsam olarak daha ayrıntılı olması 2009 Türkçe öğretim programını andırmaktadır. Genel olarak program iyi yapılandırılmış olsa da kullanılan kavramların Türkçe dışında farklı dillerde ele alınması, ortak metinde yer alan infografiklerin çok karışık olması, gene söz konusu metinde yer alan açıklama ve olguların bilimsel temellerinin kaynak olarak gösterilmemesi gibi problemler göze çarpmaktadır. Ayrıca özellikle harflerin öğretiminde harf sıra ve gruplarının değişmesi, bu değişimin gerekçesinin daha önceki programlarla benzer olması ve bu düzenlemenin ekonomik olarak olumsuz etki yapabileceği gibi problemler önemlidir. Programlar daima yolda olmak gibi düşünüldüğünde süreçte gelen dönütler ve pratikteki yansımaları sonucu belirli aralıklarla düzenlemelere girerek daha nitelikli bir program ortaya çıkabilecektir. Özellikle programın kalın olması okunma problemleri yaratabilecektir.

Öğretim programları ulusal ve uluslararası gelişmelere paralel olarak belirli aralıklarla değişmektedir. Bu değişimler bir önceki öğretim programının hata ya da eksiklerini giderici nitelikte olmalıdır. Bu kapsamda 2019, 2015 ve 2009 Türkçe öğretim programlarına ilişkin yapılan çalışmalar göz önüne alınarak alan yazında yer alan hata ya da eleştirilerin güncellenen 2024 İTDP'de giderilip giderilmediğini incelemek önemlidir.

Ungan & Buçan (2022) araştırmalarında 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın 21. yüzyıl becerilerinden olan yaratıcılık ve üretkenlik becerilerine teşvik ettiği fakat yaratıcılık ve üretkenlik becerilerinin öğretim programında dengeli bir şekilde dağılım göstermediğini öne sürmektedir. 2024 programında dinleme, konuşma ve yazma stratejilerinde yaratıcı dinlemenin/konuşmanın/yazmanın kullanılması önerilmektedir. Bunun yanı sıra özellikle programın eğilimler boyutlarında yaratıcılık kavramı yer almaktadır. Bunlar dışında 226 sayfalık öğretim programında yaratıcı düşünme ya da yaratıcılığa ilişkin ayrı bir bölüm veya açıklama yer almamaktadır. Söz konusu araştırmada da belirtildiği gibi 21. YY becerileri arasında yer alan yaratıcı düşünmenin ya da yaratıcılığın programda daha fazla yer alması gerekirken çok kısıtlı kalması programın eksikliği olarak değerlendirilebilir.

Uygur & Bayındır (2022) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nı (2019) kendi iç devinimsel yapısı bağlamında inceleyip yorumlamak ve program geliştirme basamaklarına göre değerlendirmeyi amaçladıkları araştırmada program geliştirme yaklaşımlarından akılcı planlama modeli, süreç yaklaşımı modeli, yenilikçi/durumsal model ve sistem yaklaşımının kaynaştırılmasıyla oluşturulmuş olsa da program bireyi merkeze alması ve yapılandırmacılığa yakın konumlanmasıyla daha çok süreç yaklaşım modeline yakın gözüktüğünü öne sürmektedirler. Söz konusu araştırmaya göre programa tümüyle yapılandırmacı, öğrenci merkezli de denilemeyeceği ve programda bu anlayışlara aykırı maddelerin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. 2024 İTDP içeriğine bakıldığında da benzer durum görülmektedir. Nitekim sarmallık ilkesine kısmen aykırı olarak benzer kazanımlar farklı sınıf düzeylerinde aynen korunmaktadır. Örnek vermek gerekirse "T.D.2.1. (dinleyeceklerini/izleyeceklerini amacına ve ilgi alanına uygun olarak seçer)", "T.D.3.1. (dinleyeceklerini/izleyeceklerini amacına ve ilgi alanına uygun olarak seçer)". Ancak benzer kazanımların dördüncü sınıf düzeyindeki karşılığına bakıldığında T.D.4.1. (konuya, amacına ve ilişkinin türüne uygun olarak dinleme/izleme stratejisini seçer) ifadesi görülmektedir. Nitekim sarmallık ilkesine uygun bir kazanım ifadesi olarak görülmektedir. Bu kapsamda tüm kazanımlar sarmallık ilkesi dikkate alınarak gözden geçirilmelidir.

Kalaycı & Yıldırım (2020) tarafından yapılan çalışmada 2009, 2017 ve 2019 Türkçe dersi öğretim programlarını karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırmanın bulgularından biri programların sayfa sayılarına ilişkin olup araştırmada sayfa sayıları incelendiğinde ise 2009 programının içerisinde barındırdığı açıklamalar ve ayrıntılar ile 413 sayfa, 2017 programının 70 sayfa ve 2019 programının 66 sayfa olduğu bulgulanmıştır. 2024 İTDP ise 226 sayfa olarak hazırlanmıştır. Bu kapsamda son yıllarda azalan sayfa sayısı tekrar artmıştır. Her ne kadar sayfa sayısının artması sonucu daha fazla bilgi ve içerik ele alındığı sonucu

ortaya çıksa da bu kapsamda bir programın öğretmenler tarafından ayrıntılı bir biçimde okunabileceği soru işaretleri oluşturmaktadır. Nitekim özellikle sınıf öğretmenlerinin birden çok ders verdiği göz önüne alındığında bu kadar geniş bir programı detaylı okumaları problem yaratabilecektir. Nitekim Hamsi İmrol vd. (2021) araştırmalarında öğretmenlerin öğretim programlarındaki yeniliklere ilişkin yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve öğretim sürecinde programların kılavuzluğundan yararlanmama eğiliminde oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Bu kapsamda öğretmenlerin daha fazla yararlanmalarını sağlamak adına daha kısa ve öz programlar hazırlanabilir.

Aktaş (2021) araştırmasında 2019 Türkçe Öğretim programında yer alan kazanımları “yaratıcı okuma” bağlamında değerlendirmiştir. Araştırmada programda kazanımların küçük bir kısmının yaratıcı okumaya uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 2024 İTDP’de de yaratıcı okumaya dönük kısıtlı bilgi yer almaktadır. Sadece iki yerde kavram olarak yer alan yaratıcı okumanın programda daha ayrıntılı açıklanması gerekmektedir. Birçok öğretmenin ya da program uygulayıcının yaratıcı okumaya ya da yaratıcı okuma tekniklerine ilişkin bilgilerinin olmadıkları varsayılarak yaratıcı okuma ayrı bir bölüm olarak ele alınmalı ve detaylı bir şekilde açıklanmalıdır. Özellikle 21. YY becerilerinde ve Türkiye yeterlikler çerçevesinde de önemli yer edinen yaratıcı düşünmeyi geliştirdiği bilinen yaratıcı okumanın programda yeterli düzeyde yer almaması bilgi çağında ideal bir birey yetiştirme sürecinde problemler doğurabilir. Nitekim Susar Kırmızı & Yurdakal (2019) araştırmalarında öğretmenlerin 2018 Türkçe öğretim programı ile bilgi çağında hedeflenen birey profiline ulaşamayacağı yönünde düşündükleri sonucuna ulaşmışlardır.

Özbay & Melanlıoğlu (2012) Türkçe öğretim programlarında dinlemenin öneminin anlaşılmasına rağmen diğer becerilere göre hâlâ göz ardı edildiğini ifade etmektedir. 2024 İTDP bu konuda gelişme göstermiş olup program genel olarak ele alındığında dört öğrenme alanına da eşit düzeyde önem verildiği ve programda da bu oranlarda yer aldığı görülmektedir.

Doğan Kahtalı & Çelik (2020) 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda ölçme ve değerlendirme araçlarının Türkçe öğretmenleri tarafından kullanım sıklığını tespit etmeyi amaçladıkları çalışmada Türkçe öğretmenlerinin öğrenci performansına dayalı (tamamlayıcı) ölçme ve değerlendirme araçlarını tam anlamıyla kullanmadığı, geleneksel araçların öğretmenler tarafından daha fazla tercih ettikleri sonucuna ulaşmışlardır. 2024 İTDP ekler kısmında farklı ölçme ve değerlendirme araçlarına yer verilmiştir. 2019 Öğretim programında bu örneklerin yer almayıp 2024 programında yer alması önemli bir değişikliktir. Nitekim öğretmenlere örnek olarak kontrol listesi, gözlem listesi, dereceli puanlama aracı ve performans görevi değerlendirme formu sunulmuştur.

Şahin (2012) araştırmasında öğrencilerin okuma ve yazma süreçlerinde ‘n’ ve ‘m’ harflerini karıştırdıkları ve birbirlerinin yerine yazdıkları sonucuna ulaşmıştır. Nitekim 2015, 2019 ve 2024 İTDP’de yer alan harf gruplarında birbirlerine karıştırılan harfler farklı gruplarda yer almaktadır. Her ne kadar harf gruplarının yerleri ve düzeni uygun görülse de 2019 öğretim programındaki harf gruplarının değiştirilme gerekçesi daha net ve dayanaklar ile ifade edilmelidir. Tüm bunlar dikkate alındığında şu öneriler sunulabilir:

- Harf grupları bilimsel dayanakları olmadan her programda tekrar ele alınmamalıdır. Bu değişiklikler yazılım, kitap ve araç-gereçleri etkilemekte bu durum da ciddi bir mali külfete yol açmaktadır.
- Yaratıcı okuma kavramı programda daha ayrıntılı ele alınmalıdır. Nitekim 21. yüzyıl becerileri arasında yer alan yaratıcı düşünme becerisini geliştirdiği bilinen yaratıcı okumanın daha geniş bir şekilde programda yer alması gerekmektedir.
- Ders kitapları için önerilen forma sayıları bilimsel gerekçeler ile sunulmalıdır. Nitekim bir önceki programda 10 olan birinci sınıf ders kitapları forma sayısı 2024 programında 20 olarak önerilmektedir.
- Harflerin yazımında öncelikle büyük ya da küçük harfin yazılacağı her programda farklı şekillerde önerilmektedir. Bu önermenin yapılacak ise bilimsel dayanaklarla sunulması, sunulmaması durumunda ise tercihin öğretmene bırakılması gerekmektedir.
- Öğretim programlarında kullanılacak kelime seçimlerinde var ise Türkçe karşılıkları kullanılmalıdır.
- Öğretim programları daha sade hale getirilmelidir. Nitekim sınıf öğretmenleri özelinde düşünüldüğünde verdikleri dersleri ele aldığımızda 1000 sayfanın üzerinde okuma yapması gerekmektedir. Bu kapsamda programlar daha özet bir şekilde hazırlanabilir.

5. Kaynakça

- Aktaş, E. (2021). 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki okuma kazanımlarının yaratıcı okumaya uygunluğu. *Journal of History School*, 52, 1758-1784.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage.
- Doğan Kahtalı, B. & Çelik, Ş. (2020). 2019 Türkçe Öğretim Programı'nda ölçme ve değerlendirme ile Türkçe öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme araçlarını kullanma düzeyleri, *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 6(2): 237-244.
- Erol, A., Yurdakal, İ. H. & Tekin Karagöz, C. (2023). Metaverse/metaeducation belief scale. *Malaysian Online Journal of Educational Technology*, 11(2), 94-107.
- Hamsi-İmrol M, Dinçer A, Doğan Güldenoğlu B. & Babadoğan, M. (2021). 2018 Türkçe dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 46(207), 403 - 437.
- Kalaycı, N. & Yıldırım, N. (2020). Türkçe dersi öğretim programlarının karşılaştırmalı analizi ve değerlendirilmesi (2009-2017-2019). *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(1), 238-262.
- MEB (2009). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB (2015). *Türkçe dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim programı*, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- MEB (2019). *Türkçe dersi Öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- MEB (2024a). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni*, <https://gorusoneri.meb.gov.tr/> erişilmiştir.
- MEB (2024b). *T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı (8. Sınıf)* <https://gorusoneri.meb.gov.tr/> erişilmiştir.
- MEB (2024c). *İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (1, 2, 3 ve 4. sınıflar)* <https://gorusoneri.meb.gov.tr/> erişilmiştir.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Özbay, M. & Melanlıoğlu, D. (2012). Türkçe öğretim programlarının dinleme becerisi bakımından değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 7(1): 87-97.
- Ungan, S. & Buçan, B. (2022). 2019 Türkçe dersi öğretim programı'nın 21. yüzyıl becerilerinden yaratıcılık ve üretkenlik becerilerine teşvik yönünden incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 7(1), 46-64.
- Uygur, M. E. & Bayındır, Z. N. (2022). 2019 Türkçe dersi öğretim programının program geliştirme basamaklarına göre incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Öğretimi Araştırmaları Dergisi (UTÖAD)*, 2(2): 222-245.
- Susar Kırmızı, F. & Yurdakal, İ. H. (2019). Sınıf öğretmenlerinin 2018 Türkçe dersi öğretim programı'na ilişkin görüşleri, *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 64-76.
- Şahin, A. (2012). Bitişik eğik yazı öğretiminde karşılaşılan problemler. *Education & Science/Eğitim ve Bilim*, 37(165): 168-179.
- TDK (2024). *Güncel Türkçe sözlük*, <https://sozluk.gov.tr/> erişilmiştir.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6. Bs), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yurdakal, İ. H. (2018). *Yaratıcı okuma çalışmalarının ilkokul 4. sınıfta okuma ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeye etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi), Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Yurdakal İ. H., & Susar Kırmızı F. (2021). COVID- 19 salgını sürecinde gerçekleştirilen acil uzaktan eğitime ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(2), 290-302.
- Yurdakal, İ. H. (2023). Dijital çağda dijital farkındalık: Eğitimde dijital dönüşüme ilişkin farkındalık ölçeği (DFÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Sınıf Öğretmenliği Araştırmaları Dergisi (SÖAD)*, 3(2), 138-157.
- Yurdakal, İ. H. (2023). Türkçe Öğretiminde 21. YY Becerileri, *Teknolojik Yaklaşımlara Dayalı Türkçe Öğretimi* içinde (41-56), Ankara: Pegem Akademi.